

MULTIMEDIA VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI XALQ OG'ZAKI IJODINI O'RGATISH

Mardayev Samandar Ixtiyor o'g'li

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

“Musiqqa ta’lim” yo’nalishi talabasi

(+998-91) 230-03-13

E-mail: samandarmardayev001@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19663714>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 16-aprel 2026 yil

Ma’qullandi: 18-aprel 2026 yil

Nashr qilindi: 20-aprel 2026 yil

KEY WORDS

Interfaol multimediyalar Folklor, Xalq ijodi, ijodiy-amaliy va havaskorlik faoliyati, Texnologiya (raqamli texnologiya), Multimediya (raqs), qo’g’irchoqbozlik, dor va yog’och oyoq o’yinlari (xalq sirki), xalq tasviriy va amaliy bezak san’ati.

ABSTRACT

Multimedia va raqamli texnologiyalar orqali xalq og’zaki ijodini o’rgatish zamonaviy musiqiy ta’limda samarali usullardan biridir. Bu yondashuv o’quvchilarning kuyni tinglash, kuyni talqin qilish va ijro etish jarayonlarini interfaol va qiziqarli qiladi. O’quvchilar multimedia vositalari yordamida qo’shiqlarni turli formatlarda tinglaydi, matn mazmunini o’rganadi va kuyning ohangiy tuzilmasini vizual tarzda ko’radi. Shu tariqa musiqiy jarayon o’quvchilarning hissiy va badiiy idrokini bir vaqtning o’zida rivojlantiradi. Raqamli texnologiyalar o’quvchilarga xalq qo’shiqlarini o’rganishda yangi imkoniyatlar yaratadi.

Madaniyat va san’at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo’shimcha chora-tadbirlar to’g’risidagi O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-fevraldagi 112-sonli qarori qabul qilingan bo’lib ushbu qarorda:

O’quvchilar turli dasturlar orqali kuyni takroriy tinglash, ohang va ritmni ajratish, matn mazmunini vizual shaklda kuzatish imkoniga ega bo’ladi. Shu yo’l bilan kuyni o’zlashtirish jarayoni soddalashadi, musiqiy tafakkur va eshitish qobiliyati rivojlanadi. O’quvchilar kuyni o’rganar ekan, kuyning hissiy kayfiyatini sezadi, musiqiy obrazni o’z tasavvurida jonlantiradi va kuyni o’z talqini bilan ijro etadi. Multimedia va raqamli texnologiyalar yordamida o’quvchilar interfaol mashg’ulotlarda faol ishtirok etadi.

Masalan, kuyni tinglab, uni raqamli dastur orqali tahlil qilish, ritm va ohangni belgilash va kuyni birgalikda ijro etish jarayoni ularni musiqiy faoliyatga rag’batlantiradi. Shu tariqa o’quvchilar kuyni ijro etishda nafaqat texnik qobiliyatlarini, balki hissiy va badiiy tafakkurini ham rivojlantiradi. Bu usul kuyni o’rganish jarayonini qiziqarli, interfaol va samarali qiladi.¹Raqamli texnologiyalar o’quvchilarning musiqiy mustaqilligini rivojlantiradi. O’quvchi kuyni turli variantlarda tinglash, ohang va ritmni o’zgartirish, kuyni qayta ijro etish imkoniga ega bo’ladi. Shu yo’l bilan o’quvchi kuyni o’z talqini bilan ijro etadi, musiqiy qarorlar qabul qiladi

1. Alimova, S. “Musiqiy ta’lim metodikasi va zamonaviy pedagogik texnologiyalar”. Toshkent, 2018.

va ijodiy yondashuvni rivojlantiradi. Multimedia materiallari kuyni eshitish va tahlil qilishni osonlashtiradi va o'quvchilarga musiqiy tafakkurini mustahkamlash imkonini beradi. Multimedia va raqamli vositalar jamoaviy faoliyatni ham rivojlantiradi. O'quvchilar guruh bo'lib kuylash jarayonida raqamli dasturlar orqali kuyni uyg'unlashtiradi, ritm va ohangni bir-biriga moslashtiradi va kuyning badiiy obrazini birgalikda yaratadi. Shu jarayon ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi, hamjihatlik, o'zaro hurmat va mas'uliyat hissini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, o'quvchilar raqamli vositalar yordamida kuyni takroriy ijro etish va o'z xatolarini tuzatish imkoniga ega bo'ladi, bu esa musiqiy ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Raqamli texnologiyalar o'quvchilarning xotira va eshitish qobiliyatini rivojlantiradi. O'quvchi kuyni bir necha marotaba tinglab, ritm va ohangni eslab qoladi, matn mazmunini chuqurroq o'zlashtiradi va kuyni ijro etishda ishonch hosil qiladi. Shu tarzda kuyni o'rganish jarayoni tezlashadi va o'quvchilar musiqiy bilim va ko'nikmalarini mustahkamlash imkoniga ega bo'ladi. Multimedia va raqamli texnologiyalar o'quvchilarning estetik didini shakllantirishda ham samarali rol o'ynaydi. O'quvchi kuyni tinglar ekan, uni o'z talqini bilan ijro etadi, ohang va ritm bilan tajriba qiladi, matn mazmunini o'z hissiyati bilan boyitadi. Shu jarayon musiqiy tafakkur, hissiy idrok va ijodiy fikrlashni bir vaqtning o'zida rivojlantiradi. O'quvchilar kuyni tinglab, uni ijro etish orqali musiqaning ichki tuzilishini tushunadi va o'z musiqiy didini shakllantiradi. Texnologik vositalar kuyni o'rganish jarayonini tezlashtiradi va o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi.

Asosiy mavzu	Tarkibi va tavsifi	Ta'limdagi ahamiyati
Multimedia va raqamli texnologiyalar orqali o'rganish	O'quvchilar kuyni tinglash, talqin qilish, ohang va ritmni his qilish, matn mazmunini anglash imkoniga ega bo'ladi.	Kuyni o'zlashtirish jarayoni texnik, hissiy va badiiy jihatdan boyitiladi, musiqiy idrok rivojlantiriladi, dars interfaol bo'ladi.
Raqamli texnologiyalarning takroriy o'rganishdagi roli	Kuyni takroriy tinglash, ohang va ritmni ajratish, tahlil qilish va o'z ijodiy yondashuvini qo'llash.	Kuyni o'z talqini bilan ijro etish va hissiy ifodani qo'shish imkoniyati oshadi, o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlari mustahkamlanadi.
Guruhda interfaol mashg'ulotlar	O'quvchilar bir-birini tinglaydi, ohang va ritmni uyg'unlashtiradi, kuyning badiiy obrazini birgalikda yaratadi.	Ijtimoiy ko'nikmalar rivojlantiriladi, hamjihatlik va mas'uliyat shakllanadi, birgalikda ishlash va xatolarni tuzatish odatlari rivojlanadi.

1-jadval

Multimedia dasturlari, interfaol taxtalar, vizual yordamchi materiallar va elektron resurslar o'quvchilarning kuyni chuqurroq o'zlashtirishiga yordam beradi. O'quvchi kuyni tinglar ekan, vizual va eshitish ma'lumotlarini bir vaqtning o'zida qabul qiladi va natijada musiqiy eshituv va xotira qobiliyati rivojlanadi. Shu tarzda kuyni o'rganish jarayoni tabiiy, samarali va qiziqarli bo'ladi. Multimedia va raqamli texnologiyalar o'quvchilarning musiqiy

xotira va eshitish qobiliyatini rivojlantiradi. O'quvchi kuyni bir necha marotaba tinglaydi, ritm va ohangni eslab qoladi, matn mazmunini o'zlashtiradi va kuyni ijro etishda ishonch hosil qiladi. Shu tarzda o'quvchilar musiqiy bilim va ko'nikmalarini mustahkamlash bilan birga kuyni chuqurroq tushunadi va kuyni ijro etish jarayonida o'z ijodiy yondashuvini ishlatadi. O'quvchilar multimedia va raqamli texnologiyalar orqali kuyni o'rganar ekan, ular musiqaning badiiy go'zalligini, ohang va ritm uyg'unligini his qiladi va kuyning hissiy kayfiyatini o'z tasavvurida jonlantiradi. Shu yo'l bilan xalq qo'shiqlari o'quvchilarda estetik sezgirlikni rivojlantiradi va musiqaga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Shu bilan birga, raqamli vositalar orqali o'quvchilar kuyni mustaqil o'rganish va ijro etish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa ularni mas'uliyatli va ijodiy faol shaxs sifatida shakllantiradi. Multimedia va raqamli texnologiyalar orqali xalq og'zaki ijodini o'rgatish o'quvchilarning musiqqa bilan bog'liqligini yanada kuchaytiradi va ularni dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi. O'quvchilar kuyni tinglash, kuyni o'z talqini bilan ijro etish, ohang va ritmni sezish, matn mazmunini tushunish va hissiy ifoda qo'shish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu yo'l bilan kuyni o'rganish jarayoni faqat texnik qobiliyatlarni rivojlantirish bilan cheklanmay, hissiy, badiiy va ijodiy jihatlarni ham shakllantiradi. Multimedia vositalari o'quvchining kuyni vizual va eshitish orqali bir vaqtning o'zida o'rganishiga yordam beradi va musiqiy idrokni rivojlantiradi. Raqamli texnologiyalar o'quvchilarga kuyni takroriy tinglash, ohang va ritmni ajratish, matn mazmunini vizual tarzda kuzatish va kuyni ijro etishda o'z ijodiy yondashuvini qo'llash imkonini beradi. O'quvchi kuyni tinglar ekan, ohangning harakatini, ritmning o'zgarishini, matn mazmunini sezadi va kuyni o'z talqini bilan ijro etadi. Shu yo'l bilan kuyni o'rganish jarayoni qiziqarli, samarali va interfaol bo'ladi, o'quvchilar musiqaning hissiy va badiiy tomonini chuqurroq his etadi. Interfaol mashg'ulotlarda o'quvchilar guruh bo'lib kuylash jarayonida bir-birini tinglaydi, ohang va ritmni uyg'unlashtiradi, kuyning badiiy obrazini birgalikda yaratadi. Bu jarayon ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi, hamjihatlik va mas'uliyatni rivojlantiradi, o'quvchilarni birgalikda ishlashga o'rgatadi. Shu bilan birga, multimedia va raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilar kuyni takroriy tinglash va ijro etish imkoniga ega bo'ladi, o'z xatolarini tuzatadi va musiqiy qobiliyatlarini mustahkamlaydi. Raqamli vositalar o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi. O'quvchi kuyni tinglar ekan, uni o'z talqini bilan ijro etadi, ohang va ritm bilan tajriba qiladi, matn mazmunini o'z hissiyati bilan boyitadi. Shu jarayon musiqiy tafakkur, hissiy idrok va ijodiy fikrlashni bir vaqtning o'zida rivojlantiradi. O'quvchilar kuyni tinglab, uni ijro etish orqali musiqaning ichki tuzilishini tushunadi va o'z musiqiy didini shakllantiradi. Texnologik vositalar kuyni o'rganish jarayonini tezlashtiradi va o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi. Multimedia dasturlari, interfaol taxtalar, vizual yordamchi materiallar va elektron resurslar o'quvchilarning kuyni chuqurroq o'zlashtirishiga yordam beradi. O'quvchi kuyni tinglar ekan, vizual va eshitish ma'lumotlarini bir vaqtning o'zida qabul qiladi va natijada musiqiy eshituv va xotira qobiliyati rivojlanadi. Shu tarzda kuyni o'rganish jarayoni tabiiy, samarali va qiziqarli bo'ladi. Multimedia va raqamli texnologiyalar o'quvchilarning musiqiy xotira va eshitish qobiliyatini rivojlantiradi.

O'quvchilar kuyni tinglash bilan cheklanmay, uni o'z talqini bilan ijro etish, ohang va ritmni his qilish, matn mazmunini anglash va hissiy ifoda qo'shish imkoniga ega bo'ladi. Shu yo'l bilan musiqiy ta'lim jarayoni faqat texnik qobiliyatlarni rivojlantirish bilan cheklanmay, hissiy, badiiy va ijodiy jihatlarni ham shakllantiradi. Multimedia vositalari o'quvchining kuyni vizual va eshitish orqali bir vaqtning o'zida o'rganishiga yordam beradi va musiqiy idrokni

rivojlantiradi. Raqamli texnologiyalar o'quvchilarga kuyni takroriy tinglash, ritm va ohangni ajratish, matn mazmunini kuzatish va kuyni ijro etishda o'z ijodiy yondashuvini qo'llash imkonini beradi. O'quvchi kuyni tinglar ekan, ohangning harakatini, ritmning o'zgarishini va matn mazmunini sezadi, kuyni o'z talqini bilan ijro etadi va o'z hissiy ifodasini qo'shadi. Shu yo'l bilan kuyni o'rganish jarayoni qiziqarli, samarali va interfaol bo'ladi, o'quvchilar musiqaning hissiy va badiiy tomonini chuqurroq o'zlashtiradi. Multimedia va raqamli vositalar o'quvchilarning jamoaviy faoliyatini rivojlantiradi.

Xulosa:

Texnologik vositalar kuyni o'rganish jarayonini tezlashtiradi va o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi. Multimedia dasturlari, interfaol taxtalar, vizual yordamchi materiallar va elektron resurslar o'quvchilarning kuyni chuqurroq o'zlashtirishiga yordam beradi. O'quvchi kuyni tinglar ekan, vizual va eshitish ma'lumotlarini bir vaqtning o'zida qabul qiladi va natijada musiqiy eshituv va xotira qobiliyati rivojlanadi. Shu yo'l bilan kuyni o'rganish jarayoni tabiiy, qiziqarli va samarali bo'ladi. Raqamli vositalar o'quvchilarning musiqiy xotira va eshitish qobiliyatini rivojlantiradi. O'quvchi kuyni bir necha marotaba tinglaydi, ritm va ohangni eslab qoladi, matn mazmunini o'zlashtiradi va kuyni ijro etishda ishonch hosil qiladi. Shu yo'l bilan o'quvchilar musiqiy bilim va ko'nikmalarini mustahkamlash bilan birga kuyni chuqurroq tushunadi va kuyni ijro etish jarayonida o'z ijodiy yondashuvini ishlatadi. O'quvchilar multimedia va raqamli texnologiyalar orqali kuyni o'rganar ekan, ular musiqaning badiiy go'zalligini, ohang va ritm uyg'unligini his qiladi va kuyning hissiy kayfiyatini o'z tasavvurida jonlantiradi. Shu yo'l bilan xalq qo'shiqlari o'quvchilarda estetik sezgirlikni rivojlantiradi va musiqaga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Shu bilan birga, raqamli vositalar orqali o'quvchilar kuyni mustaqil o'rganish va ijro etish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa ularni mas'uliyatli va ijodiy faol shaxs sifatida shakllantiradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

- 1.Rasulov, T. "Xalq og'zaki ijodi va maktab musiqiy tarbiyasi". Toshkent, 2016.
- 2.Alimova, S. "Musiqiy ta'lim metodikasi va zamonaviy pedagogik texnologiyalar". Toshkent, 2018.
- 3.Raximov B. X. Bo'lajak uqituvchilarda kasbiy-madaniy munosabatlarning shakllanishi:Diss. ped. fan. tnom. - Toshkent. 2002. B. 161
- 4.Xalilov F. N. Didakticheskie osnovy instrumental'no-ispolnitel'skiy podgotovki budущix uchiteley muzyki: Diss. d-ra ped. nauk. Toshkent. 2006. St. 266.
- 5.Yuldoshev U.Yu. Milliy maqom asarlari asosida bo'lajak musiqa o'qituvchisining ijodiy tafakkurini rivojlantirish. Ped.fan. falsafa dok. ... diss. – T. 2020. – 148 b.
- 6.Muslimov N.A. Kasb ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirishning nazariy-metodik asoslari: Ped. fan. dok. ... dis. avtoref. – T.: 2007. – 47b.
- 7.Panjiyev Q.B. O'zbek xalq qo'shiqlari vositasida bo'lajak musiqa o'quvchilarini kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish. Ped. fan. dok. .. diss. –T., 2022. - 248 b.
8. Khayitboboyevich, A. D. (2025). Pedagogical possibilities of organizing music listening activities of future music teachers. International Journal of Pedagogics, 5(02), 56-59.
9. Khayitboboyevich, A. D. (2025). Development of Professional Competence of Future Music Teachers on The Basis of Music Listening Activity. European International Journal of Pedagogics, 5(02), 34-37.